

บทที่ 2

เส้นทางสู่การเป็นนักฟุตบอลอาชีพในสังคมไทย

2.1 บทนำ

การเข้าสู่วงการฟุตบอลอาชีพของคนชั้นล่างในสังคมไทย ซึ่งอาจจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าคือประวัติศาสตร์สังคมของฟุตบอลไทย สามารถพิจารณาได้ผ่านพัฒนาการของวงการกีฬาดังกล่าว (จากกีฬาของรัฐสู่ความเป็นสินค้า เป็นวัฒนธรรมสมัยนิยม) ในบริบทประวัติศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมการเมืองไทย เนื้อหาในบทนี้จะแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของการเข้าสู่วงการฟุตบอลอาชีพและเส้นทางสู่อาชีพนักฟุตบอลของคนชั้นล่างในสังคมไทย โดยพิจารณาในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมไทย นับตั้งแต่การเข้ามาของกีฬาฟุตบอล ซึ่งเป็นตัวแทนของสถานะสมัยใหม่ในดินแดนสยาม สมัยรัชกาลที่ 5

นับตั้งแต่ที่ฟุตบอลสมัยใหม่ถูกนำเข้ามาเผยแพร่ในสยามในฐานะเกมกีฬาจากเมืองนอกในสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน กล่าวได้ว่าฟุตบอลเป็นกีฬาที่เปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมือง โดยเป็นไปในลักษณะของการกระจายตัวจากบนลงล่าง และจากกรุงเทพฯสู่ต่างจังหวัด เริ่มจากการเป็นกีฬาสมัยใหม่ในหมู่ชนชั้นนำในช่วงเกือบ 80 ปีแรก (พ.ศ. 2444-2520) ก่อนจะค่อยๆ ขยายตัวออกสู่สังคมวงกว้างผ่านจอโทรทัศน์ การศึกษาภาคบังคับ และการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับจังหวัดในช่วงต่อมา (พ.ศ. 2520-2552) จนมาถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2552-ปัจจุบัน) ปัจจุบันกล่าวได้ว่า ปრაกฏการณ์ไทยลีก คือบทสะท้อนของการที่กีฬาฟุตบอลกลายเป็นอุตสาหกรรมอย่างเต็มตัว การเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงดังกล่าวส่งผลต่อการเปิดพื้นที่ทางสังคมที่หลากหลายมาก ทั้งพื้นที่ทางการเมืองของคนต่างจังหวัด ที่สนามฟุตบอลในหลายๆ กรณีกลายเป็นพื้นที่ตัวแทนของการแสดงอำนาจเชิงอุดมการณ์การเมือง พื้นที่ของผู้หญิง (ดู ปลายฟ้า นามไพร 2559) และพื้นที่ของแฟนบอลคนชั้นล่าง ที่จะใช้สนามฟุตบอลเป็นบันไดไต่เต้าแสวงหาโอกาสทางสังคม หรือการเลื่อนชั้นทางสังคม ในรูปแบบที่แตกต่างหลากหลายมากขึ้น (ดังจะได้อภิปรายเพิ่มเติมข้างหน้า)

การนำเสนอต่อจากนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วนสำคัญคือ

1. บริบทประวัติศาสตร์และพัฒนาการของฟุตบอลสมัยใหม่ในสังคมไทย
2. นักเตะต่างจังหวัดและวงการฟุตบอลไทยยุคบุกเบิก (พ.ศ.2500 – 2520)
3. ฟุตบอลกึ่งอาชีพและการเข้าสู่วงการฟุตบอลอาชีพของนักเตะต่างจังหวัด (พ.ศ.2520-2552)
4. ฟุตบอลอาชีพและการเข้าสู่วงการของนักเตะต่างจังหวัด ยุคไทยลีก (พ.ศ.2552-ปัจจุบัน)

2.2 บริบทประวัติศาสตร์และพัฒนาการของฟุตบอลสมัยใหม่ในสังคมไทย

อาจกล่าวได้ว่า ฟุตบอลเริ่มถูก “นำเข้า” สู่อังกฤษครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยชนชั้นนำสยามที่หวังใช้กีฬาสมัยใหม่จากเกาะอังกฤษนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการกล่อมเกลาและสร้างสุขพละนาบที่ศิวิไลซ์ให้แก่พลเมือง ซึ่งในเวลานั้นคือกลุ่มผู้ชาย (ชาลว พนารัตน์ 2557: 44-55) การสนับสนุนให้ชายชาวสยามเล่นฟุตบอลอย่างจริงจังเริ่มขึ้นในช่วง พ.ศ.2444 เมื่อ หลวงไพศาลศิลปศาสตร์ (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ได้ทำการแปลกติกาการแข่งขันฟุตบอลจากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย เพื่อหวังสร้างความเข้าใจในกฎกติกาการเล่นที่ถูกต้องให้แก่นักเรียน จากนั้นจึงเริ่มจัดให้มีการแข่งขันฟุตบอลนักเรียนประเภทอายุไม่เกิน 20 ปีขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีโรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ และธนบุรีเข้าร่วมแข่งขัน 9 โรงเรียน กล่าวกันว่าในช่วงเวลาดังกล่าว นักเรียนตามโรงเรียนหลายแห่งเริ่มสนใจเล่นฟุตบอลกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในช่วงเวลาพักเที่ยงที่แม่แคะจะร้อนปานไฟ เด็กนักเรียนก็จะวิ่งไล่เตะบอลกันเต็มสนามอย่างไม่ย่อท้อ แม้ลูกฟุตบอลที่ใช้เล่นส่วนใหญ่จะเป็นเพียงลูกยาง ลูกเทนนิส หรือผลส้มโอที่คลึงจนนุ่มแล้วก็ตาม (จิรัฐ จันทะเสน, 8 ตุลาคม 2554) อย่างไรก็ตาม แม้ฟุตบอลจะเริ่มได้รับความนิยมในหมู่นักเรียน แต่ก็ยังเป็นเฉพาะในหมู่โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลเท่านั้น โดยเฉพาะในหมู่โรงเรียนที่อยู่ใกล้สี่แยกศูนย์กลางอำนาจของสถาบันกษัตริย์ (เช่น โรงเรียนสวนกุหลาบ (2425) โรงเรียนเทพศิรินทร์ (2445) เป็นต้น) และ โรงเรียนของมิชชันนารีจากต่างประเทศ (เช่น โรงเรียนอัสสัมชัญ (2428) โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย (2431) เป็นต้น) ที่มีโอกาสได้เรียนรู้ศาสตร์ลูกหนังจากครูฟุตบอลทั้งที่เป็นคนไทยและชาวต่างชาติมากกว่าโรงเรียนอื่นๆ รอบนอก จนกลายเป็น 4 โรงเรียนชั้นนำทางด้านกีฬาฟุตบอลสืบมาถึงปัจจุบัน

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 (พ.ศ.2453-2468) นอกจากรัฐจะใช้ฟุตบอลในการสร้างสุขพละนาบที่ศิวิไลซ์ให้แก่พลเมืองแล้ว ฟุตบอลยังถูกใช้ในการสร้าง “ความเป็นชาติ” และ “ความเป็นชาย” อีกด้วย เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐจำเป็นต้องใส่ใจกับร่างกายของสามัญชนมากขึ้น โดยเฉพาะร่างกายของผู้ชาย เพราะผู้ชายคือทหารที่มีหน้าที่ในการปกป้องประเทศ ชายชาวสยามในขณะนั้นจึงต้องแข็งแรง ไม่อ่อนแอป่วยเปื่อย ไข้โรค เพราะตำนิ่สุขภาพพละนาบของผู้ชายไม่สามารถแยกออกจากความมั่นคงของชาติได้ ฟุตบอลคือกีฬาที่รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์เลือกจะส่งเสริม โดยเฉพาะใน

“กลุ่มนายใน”¹ ที่รัชกาลที่ 6 ทรงเห็นว่าเป็นกีฬาที่เล่นกันเป็นทีม ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ร่างกายแข็งแรงแล้ว ยังช่วยส่งเสริมสายสัมพันธ์อันมิตรและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในหมู่ผู้ชายด้วย การจัดตั้งทีมฟุตบอลทำแข่งขันกับทีมของอังกฤษในรัชสมัยของพระองค์ ในเวลาต่อมานำไปสู่การก่อตั้ง “คณะฟุตบอลสำหรับชาติสยาม” และ “สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย” ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ ในปี พ.ศ.2459 (ชานันท์ ยอดหงษ์ 2558: 142-147)

หลังจากทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยขึ้นแล้ว ราวปลายปีเดียวกันนั่นเอง เพื่อให้ฟุตบอลเป็นที่นิยมในวงกว้างมากขึ้นจึงเริ่มจัดการแข่งขันฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีชื่อเรียกว่า ถ้วยใหญ่ (ต่อมาเปลี่ยนเป็น ฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทานประเภท ก) และ ถ้วยน้อย (ต่อมาเปลี่ยนเป็น ฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทานประเภท ข) แม้สโมสรส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมแข่งขันในขณะนั้นจะมีเฉพาะหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับรั้วกับวังก็ตาม (เช่น สโมสรฟุตบอลกรมทหารบก ทีมมหาดเล็กหลวง โรงเรียนนายร้อยทหารบก โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย) ก่อนที่จะเริ่มเข้าเป็นส่วนหนึ่งของฟุตบอลระดับนานาชาติด้วยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกของ “ฟีฟ่า” (FIFA)² ในปี พ.ศ.2468 โดยถือเป็นชาติแรกของทวีปเอเชียและลำดับที่ 37 ของโลก (จิรัฐ จันทะเสน, 15 ตุลาคม 2554) การตื่นตัวของชนชั้นนำสยามที่จะนำพาชาติให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก โดยอาศัยกีฬาสมัยใหม่คือฟุตบอล เป็นเครื่องมือ จะว่าไปจึงไม่ใช่เรื่องบังเอิญ ทว่าคือส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างชาติและความศิวิไลซ์ของสยาม (คู ธงชัย ภาวะอย่างไรหนอที่เรียกว่า ศิวิไลซ์) อย่างแท้จริง โดยนัยยะนี้ ฟุตบอลนอกจากจะเป็นกีฬาของผู้ชาย ยังมีความหมายเป็นกีฬาสร้างความศิวิไลซ์ในสังคมไทยนับแต่แรกเริ่ม

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 แม้คณะราษฎรจะให้ยกเลิกรายการการแข่งขันฟุตบอลด้วยพระราชทานต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2475-2490 จนในปี พ.ศ.2491 ถึงกลับมาเตะกันอีกครั้งทั้งถ้วย ก และ ถ้วย ข (กัญญาพันธุ์ พจนะลาวัณย์, 25 มิถุนายน 2552) แต่กีฬาและฟุตบอลก็ยังคงได้รับความสำคัญและถูกรัฐใช้เป็นกลไกในการสร้างวินัย สร้างชาติ หรือพลเมืองของชาติต่อไป โดยเฉพาะที่ปฏิบัติการผ่านสถาบันการศึกษา เช่น การกำหนดให้ฟุตบอลเป็นหนึ่งในวิชาบังคับเลือกในหลักสูตรพลศึกษาระดับมัธยมต้น ในปี พ.ศ.2480 เป็นต้น (เนตรนภา 2545: 40)

---

¹ ข้าราชการกรมมหาดเล็กรับใช้ส่วนพระองค์ที่เป็นผู้ชาย (ชานันท์ ยอดหงษ์, 2558)

² ฟีฟ่า (FIFA) หรือ สหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (Fédération Internationale de Football Association) เป็นองค์กรที่ดำเนินการในกีฬาฟุตบอลระหว่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดในโลกปัจจุบัน

ในช่วงเวลาดังกล่าว ฟุตบอลเริ่มถูกใช้เป็นตัวแทนของศักดิ์ศรีความเป็นสถาบันมากขึ้น โดยเฉพาะในหมู่สถาบันการศึกษาชั้นนำของประเทศ เริ่มจากการจัดงานฟุตบอลประเพณีจุฬา-ธรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ.2477 เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างสองสถาบัน โดยมีแบบอย่างจากการแข่งขันเรือประเพณีระหว่างมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดและมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ในสหราชอาณาจักร และการแข่งขันเบสบอลประเพณีระหว่างมหาวิทยาลัยเคโอและมหาวิทยาลัยวาเซดะในประเทศญี่ปุ่น แต่กลุ่มผู้ริเริ่ม (นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนสวนกุหลาบ) ถนัดและสนใจในกีฬาฟุตบอลจึงตกลงที่จะจัดการแข่งขันฟุตบอลขึ้น ก่อนจะตามมาด้วยการจัดฟุตบอลจตุรมิตรสามัคคีในปี พ.ศ.2507 ซึ่งเป็นการแข่งขันฟุตบอลประเพณีระหว่างโรงเรียนเก่าแก่ 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย โรงเรียนเทพศิรินทร์ และโรงเรียนอัสสัมชัญ โดยทั้ง 4 โรงเรียนนี้ นับได้ว่าเป็นโรงเรียนชั้นนำของประเทศในระดับมัธยมศึกษาในขณะนั้น และกลายเป็น 4 สถาบันหลักที่สร้างนักกีฬาฟุตบอลป้อนให้กับทั้งสโมสรและทีมชาติมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ในระดับนานาชาติ แม้สมาคมฟุตบอลสยามจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของฟีฟ่าตั้งแต่ปี พ.ศ.2468 แต่การส่งทีมฟุตบอลทีมชาติเข้าร่วมรายการแข่งขันในระดับนานาชาตินั้นเกิดขึ้นครั้งแรกใน พ.ศ. 2499 ในกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 16 ที่ประเทศออสเตรเลีย ถึงแม้จะแพ้ทีมสหราชอาณาจักรในรอบ 16 ทีมสุดท้ายไปด้วยสกอร์ถึง 0-9 แต่ก็ถือเป็นก้าวแรกที่สำคัญของทีมชาติไทยในระดับนานาชาติ (จิรัฏฐ์ จันทะเสน, 3 กันยายน 2554)

2.3 นักเตะต่างจังหวัดและวงการฟุตบอลไทยยุคบุกเบิก (พ.ศ.2500 – 2520)

นับจากทศวรรษ 2500 ฟุตบอลเริ่มขยายตัวออกสู่สังคมไทยในวงกว้าง ควบคู่ไปกับการขยายตัวของการศึกษาภาคบังคับและสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ในบริบทของการพัฒนาประเทศยุคสงครามเย็น (พ.ศ.2500-2530) น่าสนใจว่าในช่วงเวลานี้ ประเทศไทยให้ความสำคัญกับกีฬาฟุตบอลอย่างมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศ (รัชกาลที่ 9) ได้ทรงสนับสนุนการจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอย่างจริงจัง เช่น ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่ พล.ต.ดร.สำเร็จไชยรงค์ (พ.ศ.2502-2504) เพื่อไปศึกษาด้านกีฬาฟุตบอลที่ประเทศเยอรมัน ทรงพระราชทานถ้วยรางวัลประเภท ก และประเภท ง เพื่อให้เมืองไทยมีการแข่งขันครบทั้ง 4 ดิวิชั่นเช่นเดียวกับระบบลีกอาชีพของประเทศอังกฤษ รวมถึงการจัดแข่งขันฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทานคิงส์คัพ ในปี พ.ศ.2511 และการจัดการแข่งขันฟุตบอลถ้วยพระราชทานตามภูมิภาคต่างๆ (จิรัฏฐ์ จันทะเสน, 17 ธันวาคม 2554)

หลังทศวรรษ 2500 วงการฟุตบอลไทย ก่อตัวสร้างกระแสความนิยมไปพร้อมๆ กับการพัฒนาด้านการสื่อสารมวลชนและกิจการโทรคมนาคมในสังคมไทย ธุรกิจสื่อด้านกีฬาเริ่มผลิตข่าวรายงานความเคลื่อนไหวของฟุตบอลต่างประเทศ เริ่มจากหนังสือพิมพ์ ก่อนจะพัฒนามาสู่สื่อโทรทัศน์ ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นสื่อสมัยใหม่ที่เป็นกลไกสำคัญที่ผลักดัน ขับเคลื่อน กีฬาฟุตบอลให้กลายเป็น “อุตสาหกรรมกีฬา” ที่เชื่อมโยง ท้องถิ่น ชาติ และความเป็นไปในระดับโลก เข้าหากัน ว่ากันว่า การแพร่ภาพออกอากาศการแข่งขันฟุตบอลต่างประเทศในสังคมไทยเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ.2509 เป็นการแข่งขันทันทีชิงชนะเลิศฟุตบอลโลกระหว่างอังกฤษกับเยอรมัน (เนตรนภา ประกอบกิจ 2545: 94) การถ่ายทอดเกมการแข่งขันนัดนั้น นับเป็นครั้งแรกที่แฟนบอลไทยโดยเฉพาะในต่างจังหวัด ได้สัมผัสกับกีฬาฟุตบอลในรูปแบบใหม่

ในช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากจะมีพัฒนาการด้านการสื่อสารมวลชนแล้ว วงการฟุตบอลไทยยังมีรายการการแข่งขันสำคัญเกิดขึ้น คือ ฟุตบอลนักเรียนกรมพลศึกษา (2504) และกีฬาเขตการศึกษา (2510) ซึ่งเป็นรายการการแข่งขันแรกๆ ที่เปิดโอกาสให้เด็กต่างจังหวัดได้โชว์ฝีเท้าของตนเองให้เป็นที่ประจักษ์ในระดับประเทศ นอกจากนี้ยังมีสโมสรฟุตบอลเกิดขึ้นมากมาย เช่น ทีมทหารอากาศ (2480) ทีมธนาคารกรุงเทพ (2498) ทีมตำรวจ (2503) ทีมมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (2505) ทีมพนักงานยาสูบ (2506) ทีมการทำเรือแห่งประเทศไทย (2510) ทีมราชวิถี (2511) ทีมการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (2513) สโมสรเหล่านี้ถึงแม้จะเป็นเพียงสโมสรของหน่วยงาน (รัฐและเอกชน) แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสโมสรเหล่านี้เริ่มเปิดโอกาสให้นักฟุตบอลได้มีโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้น

70 ปีแรกของฟุตบอลในดินแดนสยาม (พ.ศ.2444-2514) นักฟุตบอลทีมชาติเกือบทั้งหมดล้วนมาจากศูนย์กลางของประเทศ คือ ชนชั้นนำหรือผู้ที่ได้ศึกษาในโรงเรียนชั้นนำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เช่น โรงเรียนสวนกุหลาบ โรงเรียนอัสสัมชัญ เป็นต้น เนื่องจากการพัฒนางานวงการฟุตบอลในขณะนั้นยังจำกัดวงอยู่เฉพาะในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล ในแวดวงสถาบันการศึกษา ในเครือข่ายของชนชั้นนำในเมืองหลวงนั่นเอง จนเมื่อมีการพัฒนาการสื่อสารมวลชน การเกิดขึ้นของรายการฟุตบอลกรมพลศึกษาและกีฬาเขตการศึกษา รวมถึงการเกิดขึ้นของสโมสรฟุตบอลต่างๆ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้เด็กจากต่างจังหวัดเริ่มมีช่องทางในการก้าวเข้าสู่การเป็นนักฟุตบอลอาชีพ

วิทยา เล่าหกุล (ปัจจุบันเป็นหัวหน้าฝ่ายเทคนิคของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย) อาจถือได้ว่าเป็นเด็กจากต่างจังหวัดคนแรกที่สามารถไต่เต้าจากระดับภูมิภาคไปสู่ระดับชาติได้ วิทยา เล่าหกุล เด็กหนุ่มจากจังหวัดลำพูน เกิดในปี พ.ศ.2497 ในครอบครัวพี่น้อง 14 คน เขาเล่าว่า เริ่มรู้จักกีฬาฟุตบอลผ่านสื่อโทรทัศน์ที่เริ่มมีการนำเทปบันทึกการแข่งขันจากต่างประเทศมาฉายให้ดูกันบ่อยครั้งต้องวิ่งไปกลับหลายสิบกิโลเมตร เพียงเพื่อต้องการดูรายการโทรทัศน์ที่นำเทปบันทึกภาพการแข่งขันฟุตบอลของลีกอังกฤษมาฉาย ความเก่งกาจของนักเตะฝรั่งทั้งหลายกลายเป็นสิ่งที่ตราตรึงใจและเป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้เขามุ่งมั่นฝึกซ้อมอย่างหนักเพื่อความหวังในการเป็นนักฟุตบอลที่

เก่งกาจเช่นนั้นบ้าง จนเมื่อปี พ.ศ.2516 โอกาสสำคัญของเขาก็มาถึง ในรายการแข่งขันกีฬาเขต การศึกษาแห่งประเทศไทยครั้งที่ 7 เมื่อเขาสามารถพาทีมฟุตบอลเขต 5 จังหวัดลำพูนคว้าเหรียญทอง ได้อย่างยิ่งใหญ่ และเขาเองได้รับรางวัลผู้เล่นยอดเยี่ยมประจำทัวร์นาเมนต์นั้นด้วย หลังจากนั้น เส้นทางฟุตบอลของเด็กบ้านนอกอย่างเขาก็เปิดกว้าง เริ่มจากการถูกเรียกตัวติดทีมนักเรียนไทยชุดอายุ 18 ปี ได้เริ่มเล่นในระดับสโมสรกับทีมฮากกาและสโมสรราชประชา ก่อนจะได้รับโอกาสที่ถือเป็น เกียรติสูงสุดในชีวิต คือ การได้ติดทีมชาติชุดใหญ่ในปี พ.ศ.2518 มากไปกว่านั้น ฟุตบอลยังนำพาเขา ไปไกลกว่าระดับทีมชาติ เมื่อสโมสรฮันมาร์คิเซลของญี่ปุ่นได้ติดต่อขอซื้อตัวเขาเพื่อเดินทางไปร่วม มุกเบิกฟุตบอลลีกกึ่งอาชีพของญี่ปุ่นในขณะนั้น จนถึงปี พ.ศ.2524 วิทยา ได้รับโอกาสสำคัญอีกครั้งในชีวิต เมื่อสโมสรเซอร์ธา เบร์ลิน ทีมชั้นนำในประเทศเยอรมันติดต่อดึงตัวเขาไปร่วมทีม เขาใช้ ชีวิต 6 ปีที่เยอรมันอย่างคุ้มค่า ทั้งประสบความสำเร็จในอาชีพนักฟุตบอล รวมถึงการได้เรียนวิชาโค้ช ควบคู่ไปด้วย

ภาพที่ 1 วิทยา เลาหกุล (คนซ้ายมือ) สมัยที่ค้าแข้งอยู่กับทีมเซอร์ธา เบร์ลิน ที่ประเทศเยอรมัน
(ภาพจาก http://theplayerthailand.blogspot.com/2014/12/blog-post_26.html)

หลังจากกลับจากเยอรมันเขามีโอกาสได้เป็นโค้ชให้กับสโมสรมัตลีซิดะในประเทศญี่ปุ่น ก่อนจะ กลับมาคุมทีมทั้งในระดับสโมสรและระดับทีมชาติในประเทศไทย จากนั้นจึงเริ่มผันตัวไปเป็นผู้อยู่ เบื้องหลังด้วยการเป็นผู้ดูแลทีมเยาวชนของสโมสรชลบุรี เอฟซี และได้กลับมารับใช้ชาติอีกครั้งใน

ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายเทคนิคของสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน (Korn.kritikom (นามแฝง), 13 พฤษภาคม 2559) แน่นอนว่า สำหรับเด็กไทยในต่างจังหวัด แม้แต่ในปัจจุบัน การจะก้าวสู่การเป็นนักเตะอาชีพที่ประสบความสำเร็จแบบที่วิทยาทำได้นั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย นอกจากช่องทางทางสังคม ยังต้องมีทั้งแรงฝันและการฝึกฝนอย่างเอาเป็นเอาตาย จึงจะไปได้ถึงฝันเฉกเช่น วิทยา เลאהกุล

ปิยะพงษ์ ผิวอ่อน คือ นักฟุตบอลจากต่างจังหวัดนอกเมืองหลวงอีกหนึ่งคนที่ใช้ฟุตบอลเป็นสะพานไปสู่ความสำเร็จ ผ่านช่องทางของสโมสรฟุตบอลที่เปิดรับนักกีฬาเข้าทำงานในองค์กร ปิยะพงษ์ ผิวอ่อน เกิดเมื่อปี พ.ศ.2502 ในครอบครัวทหารอากาศ ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชีวิตวัยเด็กในค่ายทหารของเขา ฟุตบอลยังเป็นเพียงกีฬาเพื่อความสนุกสนานที่ทำให้เขาและเพื่อนๆ ได้มีกิจกรรมทำร่วมกันในยามว่าง ฟุตบอลเริ่มมีความหมายกับชีวิตของเขามากขึ้นเมื่ออยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประจำในจังหวัดราชบุรี ที่นั่นเขาได้เริ่มรู้จักฟุตบอลต่างประเทศทั้งจากเยอรมันและอังกฤษผ่านจอโทรทัศน์ และฟุตบอลจากโทรทัศน์นั่นเองที่เป็นแรงบันดาลใจให้เขาอยากเป็นนักฟุตบอลที่โด่งดังไม่ต่างจากวิทยา เลאהกุล อย่งไรก็ตาม ด้วยความห่างไกลของพื้นที่ ที่จะเดินทางไปเข้าเมืองแต่ละครั้งยังเป็นเรื่องยาก แน่แน่นอนว่า โอกาสที่จะได้โชว์ฝีเท้าให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้างก็ยิ่งยากขึ้นไปอีก แต่พรสวรรค์ที่มีอยู่เต็มเปี่ยมประกอบกับโอกาสที่เริ่มเปิดกว้างก็เดินทางมาพบกัน เมื่อสโมสรทหารอากาศเปิดคัดตัวเป็นทหารอากาศในโควตานักฟุตบอล ท่ามกลางผู้เข้าร่วมกว่า 20,000 คนจากทั่วประเทศ ปิยะพงษ์ค่อยๆ ผ่านไปที่ละขั้น จนสามารถเป็น 1 ใน 22 คนที่ได้รับคัดเลือกในที่สุด หลังจากนั้นเขาเริ่มร่ายมนต์ลูกหนัง เริ่มจากการขึ้นสู่ทีมชุดใหญ่ของทีมทหารอากาศและลงเล่นฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทาน ประเภท ก ตั้งแต่อายุเพียง 18 ปี แม้จะเล่นท่ามกลางนักเตะทีมชาติไทยชุดใหญ่มากมาย แต่หนุ่มน้อยเช่นเขาไม่ได้เกรงกลัวแต่อย่างใด เขายังไปถึง 12 ประตูตลอดรายการคว้าตำแหน่งดาวซัลโวของรายการ และพาทีมทหารอากาศของเขาคว้าแชมป์ได้ในทันที แน่แน่นอนว่าฟอร์มการเล่นที่โดดเด่นในรายการแข่งขันอันดับหนึ่งของประเทศเช่นนี้ย่อมทำให้เขาถูกเรียกตัวไปติดทีมชาติอย่างรวดเร็ว ในนามทีมชาติเขายังคงโชว์ฟอร์มได้อย่างโดดเด่นต่อเนื่อง จนกระทั่งสโมสรลัคกี้โกลด์ สตาร์ สโมสรของลีกเกาหลีได้ติดต่อขอดึงตัวเขาไปร่วมทีม ด้วยข้อเสนอที่มีค่าตอบแทนมหาศาลถึงเดือนละ 200,000 บาท บวกโบนัสทำประตู และเบี้ยเลี้ยงซ้อมอีกวันละ 3,000 บาท เขาไม่รีรอที่จะคว้าโอกาสนั้นไว้ในทันที แต่ชีวิตในต่างแดนก็ไม่ได้สวยหรูอย่างที่คิด ที่นั่นบางครั้งต้องซ้อมกันถึงวันละ 3 เวลา บางวันต้องวิ่งรอบเขาถึง 9 รอบ รวมถึงการต้องรักษาระเบียบวินัยอย่างเข้มข้น ซึ่งเขาไม่เคยเจอมาก่อนตอนอยู่เมืองไทย แม้จะโชว์ฟอร์มให้กับต้นสังกัดได้อย่างโดดเด่น แต่เขาก็อดทนอยู่กับระเบียบวินัยและความเหนียวยากได้เพียง 3 ปี เมื่อเก็บเงินได้จำนวนหนึ่ง เขาก็ตัดสินใจอย่างแน่วแน่ที่จะกลับเมืองไทย แม้จะมีอีก 2-3 สโมสรยื่นข้อเสนอด้วยค่าเหนื่อยที่มากขึ้นกว่าเดิมก็ตาม การกลับมาครั้งนั้นเขาไม่ได้มีแผนใดๆ อยู่ในหัว เพราะมีอาชีพทหารรองรับอยู่แล้ว (โพร์โพร์ทู, 22

เมษายน 2560) อย่างไรก็ตาม เขายังกลับมาสร้างชื่อเสียงให้ทั้งกับตัวเอง สโมสร และทีมชาติ อีกมากมาย จนถึงปัจจุบันเขายังคงถูกกล่าวถึงในฐานะตำนานนักเตะของเมืองไทย และยังคงประกอบอาชีพอยู่ในแวดวงฟุตบอล ทั้งการเป็นผู้วิจารณ์เกมส์การแข่งขันทางโทรทัศน์ รวมถึงการเป็นแบรนด์แอมบาสเดอร์ของบริษัทโตโยต้าแห่งประเทศไทย (ผู้สนับสนุนรายใหญ่ของไทยพรีเมียร์ลีก)

กล่าวได้ว่าผ่านไปในช่วง 70 ปีแรก จากที่เป็นกีฬาของคนเมืองหลวง กระจุกตัวอยู่ในเครือข่ายสถาบันการศึกษา เป็นกีฬาที่รัฐใช้เป็นกลไกในการสร้างวินัยพลเมืองในรูปแบบต่างๆ ในบริบทของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการขยายฐานการศึกษา กีฬาประชานิยมชนิดนี้ได้เริ่มแพร่กระจายตัวออกสู่สังคมต่างจังหวัดในวงกว้างมากขึ้นด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ 1. การขยายตัวของการศึกษาภาคบังคับ 2. การพัฒนาการสื่อสารมวลชน 3. การเกิดขึ้นของรายการการแข่งขันที่ขยายไปสู่ส่วนภูมิภาค (รายการฟุตบอลกรมพลศึกษาและกีฬาเขตการศึกษา) และ 4. การเกิดขึ้นของสโมสรฟุตบอลต่างๆ การกระจายตัวครั้งนี้ทำให้ฟุตบอลจากที่เคยเป็นเพียงกลไกของรัฐในการสร้างพลเมือง เริ่มกลายเป็นความใฝ่ฝันหรือความหวังของเด็กจากต่างจังหวัดจำนวนไม่น้อยที่จะใช้เป็นช่องทางไปสู่ชีวิตที่ดีกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม ช่องทางดังกล่าวยังคงเล็กและแคบมาก จนอาจกล่าวได้ว่าตัวอย่างความสำเร็จของวิทยาและปิยะพงษ์เป็นเพียงกรณียกเว้นเท่านั้น ดังปรากฏว่านักฟุตบอลส่วนใหญ่ที่เล่นให้กับสโมสรและเล่นให้กับทีมชาติในช่วงนั้นล้วนมาจากโรงเรียนชั้นนำ 4 แห่ง คือ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย โรงเรียนเทพศิรินทร์ และโรงเรียนอัสสัมชัญ ซึ่งหมายถึงการที่ฟุตบอลยังคงอยู่ในอำนาจศูนย์กลางนั่นเอง

2.4 ฟุตบอลกิ่งอาชีพและการเข้าสู่วงการฟุตบอลอาชีพของนักเตะต่างจังหวัด (พ.ศ.2520-2552)

หลังจากปี พ.ศ.2520 เป็นต้นมา ฟุตบอลเริ่มกระจายตัวออกจากอำนาจศูนย์กลางมากขึ้น เมื่อทั้งรัฐและเอกชนเริ่มเข้ามาลงทุนในการจัดรายการการแข่งขัน โดยเฉพาะรายการการแข่งขันที่เปิดโอกาสให้ตัวแทนของแต่ละจังหวัดเข้ามาแข่งขันกัน รวมถึงการเกิดขึ้นของสโมสรฟุตบอลใหม่ๆ ที่มีเอกชนเป็นเจ้าของทีม

รายการแข่งขันที่ถือเป็นรายการแรกของคนต่างจังหวัด เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2520 ในชื่อว่า “ไทยแลนด์คัพ” โดยมีสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 กับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐร่วมกันจัดขึ้น การแข่งขันเปิดโอกาสให้แต่ละจังหวัดได้มีโอกาสสร้างทีมของตน และร่วมเชียร์ ร่วมสนับสนุนทีมของตน ระบบการแข่งขันเริ่มจากทีมตัวแทนแต่ละจังหวัดแข่งขันเองก่อนในระดับภูมิภาค จากนั้นจึงจะคัดเลือกเอาตัวแทน ก็คือ แชมป์ และรองแชมป์จาก 5 ภาค (ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออก) มาชิงชัยกันที่กรุงเทพมหานคร แม้จะเป็นเพียงรายการพระรอง (ในขณะนั้นรายการแข่งขันอันดับหนึ่งคือ ถ้วย ก) แต่รายการแข่งขันดังกล่าวกลับได้รับการตอบรับอย่างล้นหลาม

โดยเฉพาะจากผู้คนในต่างจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นด้านการเชียร์หรือการแข่งขันกันในสนาม อาจกล่าวได้ว่ารายการการแข่งขันดังกล่าวในตัวของมันเองทั้งกระตุ้นและแสดงให้เห็นถึงพลังของต่างจังหวัดอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

นอกจากรายการการแข่งขันไทยแลนด์คัพแล้วในช่วงเวลาดังกล่าวยังเกิดรายการอื่นๆ ตามมามากมาย ทั้งรายการฟุตบอลเยาวชน “โกลด์คัพ”³ (2525) ไทยแลนด์ เซมิโปรลีก⁴ (2534) ฟุตบอลเยาวชน “ไนท์ พรีเมียร์ลีก” (2536) จนมาถึงความพยายามในการจัดลีกฟุตบอลอาชีพขึ้นอีกครั้งในชื่อ “จอห์นนี่ วอล์กเกอร์ ไทยแลนด์ ซอกเกอร์ ลีก (Johnny Walker's Thailand Soccer League)” ในปี พ.ศ.2539 แต่เนื่องจากสโมสรฟุตบอลที่เข้าร่วมแข่งขันทั้ง 18 ทีมล้วนตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และส่วนใหญ่เป็นสโมสรขององค์กรทั้งของภาครัฐ องค์กรรัฐวิสาหกิจ องค์กรภาคเอกชน ทำให้ขาดฐานแฟนบอลจากต่างจังหวัด ทำให้รายการการแข่งขันดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร (สายชล ปัญญชิต 2559) ผิดกับรายการการแข่งขัน “โปรวินเชียลลีก”⁵ (Provincial League) (2542) ที่เป็นการแข่งขันแบบระบบลีกในส่วนภูมิภาค ซึ่งได้รับกระแสตอบรับอย่างล้นหลามอีกเช่นเคย ตอกย้ำถึงกระแสท้องถิ่นนิยมได้เป็นอย่างดี

นอกจากรายการการแข่งขันที่มีเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดแล้ว ในส่วนของสโมสรฟุตบอลก็ยังคงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยเฉพาะที่เป็นของธนาคารและรัฐวิสาหกิจ เช่น ธนาคารกรุงไทย (2520) องค์กรโทรศัพท์ (2524) ธนาคารกสิกรไทย (2530) ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยกรรม (2535) ตลาดหลักทรัพย์ (2535) เป็นต้น สโมสรเหล่านี้กลายเป็นอีกหนึ่งช่องทางอาชีพของนักฟุตบอลในยุค นั้น ถึงแม้รายได้หลักจะมาจากการเป็นพนักงานขององค์กรนั้นๆ ก็ตาม

---

³ เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือกันระหว่าง กรมพลศึกษา สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยฯ บริษัทไทยน้ำทิพย์ จำกัด บริษัท หาดทิพย์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท โกลา-โกลา (ประเทศไทย) จำกัด

⁴ ไทยแลนด์ เซมิโปรลีก 2534 เป็นฟุตบอลกึ่งอาชีพที่จัดการแข่งขันโดยใช้ระบบลีกแข่งแบบพบกันหมด อย่างไรก็ตาม ไทยแลนด์เซมิโปรลีกจัดได้เพียงสองครั้งก็ล้มเลิกไป แต่ความสำเร็จของรายการดังกล่าวยังคงถูกกล่าวถึง โดยถือเป็นมิติใหม่ของวงการฟุตบอลไทยที่สามารถเก็บค่าผ่านประตูได้ถึงหลักแสนบาทต่อนัด และมีเงินรางวัลสูงสุดถึง 2 ล้านบาท

⁵ จากการที่รายการแข่งขัน จอห์นนี่ วอล์กเกอร์ ไทยแลนด์ ซอกเกอร์ ลีก (Johnny Walker's Thailand Soccer League) ในปี พ.ศ.2539 ไม่ประสบความสำเร็จในด้านการตอบรับจากแฟนบอล การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) จึงร่วมกับสมาคมฟุตบอลฯ จึงเข้ามาแก้ไขปัญหานี้ (ไม่มีฐานแฟนบอลต่างจังหวัด) โดยจัดแข่งขันฟุตบอลอาชีพระบบลีกในส่วนภูมิภาคขึ้นมา

กล่าวได้ว่าในช่วงเวลานีเองที่เยาวชน นักเตะจากต่างจังหวัดเริ่มมีโอกาส หรือสามารถเดินทางเข้าสู่พื้นที่ของสนามฟุตบอลระดับชาติที่เปิดกว้างมากขึ้น ทั้งในฐานะนักกีฬาจังหวัด นักเตะดาวรุ่งที่แมวมองพาเข้าสู่กรุงเทพฯ จนไปถึงการเล่นระดับเยาวชนที่เสมือนประตูเปิดสู่ทีมชาติ พวกเขามีโอกาสมากขึ้น หากเทียบกับเส้นทางชีวิตของวิทยา เล่าหลุย และปิยะพงษ์ ผิวอ่อน ในยุคก่อนหน้านีอันเนื่องจากการมีรายการการแข่งขันให้ได้แสดงฝีมือมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นฟุตบอลในระดับโรงเรียน (รายการฟุตบอลนักเรียนกรมพลศึกษา) ฟุตบอลระดับภูมิภาค (กีฬาเขตการศึกษา โด่กัฟ ไทยแลนด์ คัพ โปรวินเชียลลีก) รวมถึงการมีสโมสรรองรับมากขึ้น ฟุตบอลกลายเป็นช่องทางที่ทำให้เด็กหนุ่มจากต่างจังหวัดจำนวนไม่น้อยมีโอกาสได้เข้ามาศึกษาในโรงเรียนชั้นนำของประเทศอย่างโรงเรียนสวนกุหลาบ โรงเรียนเทพศิรินทร์ โรงเรียนอัสสัมชัญ หรือโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน และบางคนสามารถก้าวไปถึงทีมชาติได้

อย่างไรก็ตาม หากกล่าวถึงเฉพาะรายได้ที่มาจากการเล่นฟุตบอลเพียงอย่างเดียว นั้นยังไม่เพียงพอที่จะยึดเป็นอาชีพได้ ดังปรากฏว่า สโมสรราชวิถี หนึ่งในสโมสรที่เข้าร่วมแข่งขันในรายการจอห์นนี่ วอล์กเกอร์ ไทยแลนด์ ซอกเกอร์ ลีก (2539) สามารถจ่ายเงินเดือนให้นักเตะได้เพียง 4,000 ต่อเดือน แม้จะมีเบี้ยเลี้ยงในการซ้อมให้อีก 400 ต่อวัน (คนหลังเขา (นามแฝง), 2539) แต่ก็นับว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ นักฟุตบอลในยุคดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีรายได้หลักจากช่องทางอื่นๆ มาทดแทน ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือรายได้จากองค์กรหรือบริษัทเอกชนที่เป็นเจ้าของสโมสรฟุตบอลที่พวกเขาสังกัดอยู่นั่นเอง หรือหากต้องการเลี้ยงชีพด้วยการเป็นนักฟุตบอลอาชีพจริงๆ ก็จำเป็นต้องไปเล่นในลีกต่างประเทศที่ค่าตอบแทนที่ดีเพียงพออย่างในเวียตนามหรือสิงคโปร์

รายได้เฉลี่ยต่อปีของนักเตะสโมสรราชประชา									
ชื่อ - นามสกุล	อายุ	หน่วยงานที่สังกัด	อัตราเงินเดือน	ตำแหน่ง	เบี้ยเลี้ยงฟุตบอล (ต่อวัน)	รายได้พิเศษจากการเล่นบอล (ต่อเดือน)	รายได้จากทีมชาติ (ต่อปี)	อื่นๆ	ค่าโฆษณา
กฤษณ์ อังสุวรรณกุล	15	เทพศิรินทร์	—	—	100	1,500	—	—	—
สุวัจ ไชยภักดี	18	กกท.	4,300	—	100	1,500	—	—	—
อัครชัย รุ่งเรือง	21	จุฬาฯ	—	—	100	2,000	—	—	—
ชินทรัพย์ เพชรเรืองสุด	16	ม.รามคำแหง	—	—	100	1,500	—	—	—
สุทิน ไชยภักดี	16	กกท.	4,600	—	100	1,500	—	—	—
ชุมพล ศรีนัจฉิน	18	สวนกุหลาบ	—	—	100	1,000	—	—	—
สาธิต จิงสำราญ	16	ไผ่ท่าภูมิภาค	3,000	—	100	1,500	—	—	—
ชลอ หงษ์จอร์	31	ร.กรุงเทพททท.นิวยอร์ก	4,500	—	100	1,500	—	—	—
ประเสริฐ ช่างมุด	14	จุฬาฯ	—	—	100	2,000	—	—	—
เทเวศร์ กมลศิลป์	19	มศว.ทอศึกษา	—	—	100	1,000	—	—	—
นพดล พรหมณะ	19	มศว.ทอศึกษา	—	—	100	1,000	—	—	—
พันลิต บุญประสงฆ์	18	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	4,680	—	100	1,500	—	—	—
พิทยา นัยสุภัท	17	จุฬาฯ	—	—	100	1,800	—	—	—
ศุภชัย มหาหงษ์	19	มศว.ทอศึกษา	—	—	100	1,500	—	—	—
ธนะชัย แก้วไชยะ	25	ส.ศรนคร	4,800	—	100	1,500	—	—	—
ยุทธนา ทลศักดิ์	18	ม.กรีก	—	—	100	1,000	—	—	—
วรรณ จิตวณิช	17	ริบอร์ก (เคนมาร์ก)	—	—	—	70,000	—	—	—

ภาพที่ 2 ภาพแสดงรายได้ของนักฟุตบอลไทยในยุคกึ่งอาชีพ

(ภาพจาก <https://www.facebook.com/ByTommyBar/>)

ตะวัน ศรีปาน (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น ธชวัน ศรีปาน) คือนักฟุตบอลที่มีประสบการณ์ร่วมสมัยในช่วงเวลาดังกล่าว เขาใช้รายการไทยแลนด์คัพในการโชว์ฝีเท้า จนสามารถก้าวไปเป็นหนึ่งในตำนานของทีมชาติไทยได้ในที่สุด ตะวัน ศรีปาน เกิดในปี พ.ศ.2514 ที่อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ในครอบครัวที่มีพ่อผู้เป็นเสาหลักของครอบครัวประกอบอาชีพเป็นพนักงานในบริษัทปูนชื่อดัง ตะวันหลงใหลในกีฬาฟุตบอลตั้งแต่วัยเยาว์ แต่กว่าจะใช้มันเป็นประโยชน์อย่างจริงจังก็ตอนขึ้นชั้น ม.ปลาย เมื่อสามารถเข้าเรียนในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคนนทบุรีด้วยโควตานักฟุตบอลที่วิทยาลัยแห่งนี้เขาเริ่มพัฒนาฝีเท้าอย่างจริงจังจนสามารถติดทีมจังหวัดนนทบุรีเข้าแข่งขันในรายการไทยแลนด์คัพในปี พ.ศ.2532 ในรายการนี้เองที่ตะวัน ได้แสดงความสามารถอันโดดเด่นของเขาอย่างเต็มที่ จนสโมสรธนาคารกรุงเทฯ พาณิชยการต้องทาบทามเขาไปร่วมทีมด้วยวัยเพียง 18 ปี และ ตะวันก็ไม่ทำให้สโมสรต้องผิดหวัง เขาและเพื่อนๆ สามารถพาทีมเลื่อนชั้นจากฟุตบอลด้วยพระราชทาน ง ขึ้นสู่ถ้วยพระราชทาน ข ได้ภายในระยะเวลาเพียง 3 ปี ไม่นานจากนั้นเขาก็ถูกเรียกขึ้นไปปรับใช้ชาติในชุด “ดรีมทีม” ในนามทีมชาติเขาเก็บเกี่ยวความสำเร็จไว้อย่างมากมาย จนกลายเป็นหนึ่งในตำนานของทีมชาติไทยมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม รายได้จากการเป็นนักฟุตบอลในเมืองไทยในขณะนั้นยังไม่มั่นคงมากนัก เขาจึงเลือกที่จะไปสู่โอกาสที่ดีกว่าที่ประเทศสิงคโปร์และเวียดนามเช่นเดียวกับเพื่อนร่วมทีมชาติยุคดรีมทีมของเขาอีกหลายคน หลังจากเก็บเกี่ยวความสำเร็จในต่างแดนอย่างเพียงพอแล้ว เขากลับมาเล่นฟุตบอลในเมืองไทยอีกครั้งในช่วงสั้นๆ ก่อนจะผันตัวเองไปสู่อาชีพโค้ชมาจนถึงปัจจุบัน (Football Fact Story, 19 พฤศจิกายน 2558)

ด้วยเส้นทางที่แตกต่างออกไป โชคทวี พรหมรัตน์ เด็กหนุ่มจากจังหวัดพังงา เข้าสู่วงการฟุตบอลผ่านเส้นทางของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนหนึ่งในมหาอำนาจลูกหนังระดับเยาวชนของเมืองไทย ด้วยรูปร่างที่สูงยาว ฝีเท้าที่โดดเด่น และการรักษาระเบียบวินัยในตัวเองเป็นอย่างดี ทำให้โชคทวีประสบความสำเร็จในทุกเส้นทางของชีวิตของเขา เริ่มตั้งแต่ฟุตบอลจตุรมิตรสามัคคี ฟุตบอลเยาวชนโล่แก้ว และในระดับสโมสรกับธนาคารกสิกรไทย จนไปถึงระดับทีมชาติที่เขาได้เล่นมาตั้งแต่ระดับเยาวชนจนถึงทีมชาติชุดใหญ่ แต่ก็เช่นเดียวกับนักฟุตบอลส่วนใหญ่ในยุคดังกล่าว เขาจำเป็นต้องไปเล่นในต่างแดนเพื่อรายได้ที่ดีกว่าทั้งในสิงคโปร์ เวียดนาม และมาเลเซีย ด้วยค่าเหนื่อยระดับหลักแสนบาทต่อเดือนซึ่งหาไม่ได้จากสโมสรในไทย ก่อนจะกลับมาเล่นในประเทศช่วงสั้นๆ และผันตัวเองมาเป็นโค้ชทั้งในระดับทีมชาติและระดับสโมสรจนถึงปัจจุบัน (เจ้าพระยา ท่าพระจันทร์ (นามแฝง), 2550)

อย่างไรก็ตาม เส้นทางชีวิตของตะวัน ศรีปาน และโชคทวี พรหมรัตน์ นับว่ามีโอกาสดีดกว่ามงคล ทศไกร เด็กบ้านนอกจากจังหวัดขอนแก่น ที่ต้องตัดสินใจอย่างหนักกว่าจะเลือกเส้นทางความเป็นนักฟุตบอลอาชีพหรือเป็นไอหุ้มโรงงาน มงคล ทศไกร เกิดในปี พ.ศ.2530 ที่จังหวัดขอนแก่น แต่ต้องย้ายตามครอบครัวมาเติบโตที่จังหวัดอ่างทอง เขาเริ่มใช้ทักษะความสามารถทางฟุตบอลพาตัวเอง

เข้าเรียนที่โรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง เขาเริ่มบ่มเพาะฝีมือและประสบการณ์อย่างจริงจังที่โรงเรียนแห่งนี้ ก่อนจะสามารถพาทีมคว้าแชมป์ได้สำเร็จในรายการฟุตบอลเยาวชนแห่งชาติครั้งที่ 21 ที่จังหวัดชัยภูมิ หลังจบการศึกษาชั้นมัธยม ในวัย 20 ปี (พ.ศ.2550) ในขณะที่ลีกฟุตบอลอาชีพของไทยยังไม่ได้พัฒนาไปสู่การเป็นการเป็นลีกอาชีพอย่างเต็มตัวเช่นในปัจจุบัน เขาหลงใหลทักษะฟุตบอลที่พอมือติดตัวไปคัดตัวกับสโมสรธนาคารกรุงไทยหนึ่งในสโมสรชื่อดังในขณะนั้น ด้วยหวังว่าจะใช้ช่องทางของการเป็นนักกีฬาพาเขาไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น แต่ด้วยชีวิตที่มีต้นทุนไม่มากนัก ในระหว่างที่รอการตอบรับจากสโมสรนาน 2 เดือน เขาจำเป็นต้องหางานใหม่เพื่อนำเงินมาเลี้ยงครอบครัว งานใหม่ที่หาได้คือการเป็นพนักงานแยกสารเคมีในโรงงานแห่งหนึ่ง ย่านถนนสุทธิสาร ที่โรงงานแห่งนั้น เขาได้ค่าแรงเพียงวันละ 205 บาท ต้องแบ่งให้พ่อและแม่ที่ขอนแก่นครึ่งหนึ่ง ส่วนตัวเองเก็บไว้ใช้เพียงวันละ 100 บาท ในขณะที่ทำงานที่โรงงานได้ประมาณ 1 เดือน มงคลเริ่มคิดว่าชีวิตของเขาคงตัดขาดจากฟุตบอลอย่างถาวรแล้ว แต่ในที่สุดสโมสรกรุงไทยก็ติดต่อกลับมาว่าต้องการตัวเขา แม้จะได้ค่าแรงเพียงวันละ 250 บาท และเงินเดือนอีก 4,000 บาท แต่สำหรับเขาแล้วก็ยังดีกว่าการต้องกลับไปทำงานในโรงงาน หลังจากค้าแข้งกับสโมสรธนาคารกรุงไทยได้ไม่นาน วงการฟุตบอลไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ คือ การเกิดขึ้นของลีกฟุตบอลอาชีพ ไทยพรีเมียร์ลีก พ.ศ.2552 ซึ่งบังคับให้สโมสรต่างๆ ที่ต้องการเข้าร่วมต้องจดทะเบียนสโมสรในนามนิติบุคคล ซึ่งสโมสรธนาคารกรุงไทยที่เขาสังกัดในขณะนั้นไม่สามารถทำตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ จึงจำเป็นต้องยุบสโมสรไป ประกอบกับตัวของมงคลเองที่ต้องไปเป็นทหารเกณฑ์ เขาจึงได้เริ่มต้นชีวิตใหม่กับสโมสรอาร์มี่ ยูไนเต็ด ในศักราชใหม่ของวงการฟุตบอลไทย การทำงานหนักของเขาทำให้ฟอร์มการเล่นในระดับสโมสรดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จนกระทั่งเขาได้รับ โอกาสที่สำคัญที่สุดในชีวิตคือการได้รับใช้ชาติในนามของนักฟุตบอล ปัจจุบันมงคล ยังคงประกอบอาชีพนักฟุตบอลกับสโมสรเมืองทอง ยูไนเต็ด หนึ่งในสโมสรชั้นนำของเมืองไทย (ก๊อดฟาเธอร์ (นามแฝง), 7 มกราคม 2558)

กล่าวโดยสรุป ในช่วงเวลาดังกล่าว (พ.ศ.2520-2552) ฟุตบอลเริ่มเคลื่อนไหวออกจากอำนาจศูนย์กลางไปสู่สังคมในวงกว้างอย่างชัดเจน โดยมีปัจจัยสำคัญ คือ การที่ทั้งรัฐและเอกชนเริ่มเข้ามาลงทุนในวงการมากขึ้น ทั้งการจัดรายการการแข่งขันและการลงทุนสร้างสโมสรต่างๆ ขึ้นมา ประกอบกับการที่ฟุตบอลเริ่มฝังรากความนิยมมาแล้วจากยุคก่อน ผู้คนในต่างจังหวัดจึงกระตือรือร้นที่จะบริโภคฟุตบอลอยู่แล้วเป็นทุนเดิม สะท้อนผ่านปรากฏการณ์สนามแตกในหลายรายการ ในด้านชีวิตของนักฟุตบอลจากต่างจังหวัด นอกจากการมุ่งเข้าสู่ 4 โรงเรียนชั้นนำแล้ว ยังเริ่มมีช่องทางของโรงเรียนกีฬาที่ส่วนใหญ่กระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ รวมถึงรายการแข่งขันที่กระจายไปถึงส่วนภูมิภาค ทำให้พวกเขามีโอกาสได้เข้าสู่การเป็นนักฟุตบอลอาชีพมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะยังไม่สามารถยึดเป็นอาชีพได้อย่างเต็มตัวก็ตาม อย่างไรก็ตาม การลงทุนของรัฐและเอกชนในยุคดังกล่าว อาจเรียกได้ว่าเป็นแบบ “รัฐและทุนอุปถัมภ์” คือ เป็นการลงทุนแบบเป็นครั้งคราว ไม่ได้มีการวางระบบหรือ

วางแผนในระยะยาว ปราบปรามการฉ้อโกงที่หลาย จึงเป็นเหมือนเพียงคลื่นที่เกิดขึ้นและหายไปอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับชีวิตนักฟุตบอลที่ยังเป็นไปในแบบ “กึ่งอาชีพ” ไม่สามารถหาความแน่นอนได้ เพราะต้องขึ้นอยู่กับอุปถัมภ์ (หรือไม่อุปถัมภ์) ของรัฐและทุน (เจ้าของสโมสรฟุตบอล องค์กรที่บริหารจัดการกีฬาฟุตบอล) นั่นเอง

2.5 ฟุตบอลอาชีพและการเข้าสู่วงการของนักเตะต่างจังหวัด ยุคไทยลีก (พ.ศ.2552-ปัจจุบัน)

ยุคสมัยแห่งความเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงของวงการฟุตบอลไทยเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2552 เมื่อสมาพันธ์ฟุตบอลเอเชีย (AFC) ออกระเบียบว่าด้วยความเป็นสโมสรฟุตบอลอาชีพอย่างสมบูรณ์แบบและนำมากำกับใช้กับการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพในประเทศสมาชิก เป็นผลให้สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทยฯ ต้องดำเนินการจัดตั้ง บริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด ขึ้นเพื่อทำหน้าที่จัดการแข่งขันฟุตบอลลีกภายในประเทศอย่างเป็นระบบ มีมาตรฐาน ทีมสโมสรต่างๆ ในไทยลีก (คือสโมสรในไทยพรีเมียร์ลีก ดิวิชั่น 1) ต้องจัดตั้งในรูปแบบนิติบุคคล (บริษัท) เพื่อดำเนินการบริหารสโมสร (บริษัท ไทยพรีเมียร์ลีก จำกัด, 2552) ส่งผลให้มีการลงทุน การตื่นตัวในเชิงธุรกิจสื่อกีฬา ทำให้วงการฟุตบอลไทยกลายเป็นอุตสาหกรรมอาชีพที่เริ่มประสบความสำเร็จ เกิดกระแสความนิยมที่แพร่หลายออกไปยังส่วนภูมิภาคทั่วประเทศมากขึ้น สโมสรฟุตบอลไม่ได้กระจุกตัวอยู่เพียงเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลอีกต่อไป แต่กระจายตัวอยู่เกือบทุกจังหวัดของประเทศไทย ปัจจุบัน “อุตสาหกรรมฟุตบอลไทย” เติบโตขึ้นอย่างมาก จากสถิติฤดูกาล 2557 เฉพาะไทยพรีเมียร์ลีก มีคนเข้าชมการแข่งขันในสนามถึง 1.91 ล้านคน ขาดเข้าชมได้กว่า 164.54 ล้านบาท ส่วนลีกวัน มีคนเข้าชมการแข่งขันในสนาม 7.8 แสนคน ขาดเข้าชมได้กว่า 49.55 ล้านบาท (ไทยพับลิค้า, 5 กันยายน 2558) โดยสโมสรที่มีแฟนบอลเข้าชมสูงสุดอันดับต้นๆ มักจะเป็นสโมสรจากต่างจังหวัด เช่น บุรีรัมย์ยูไนเต็ด นครราชสีมา สโมสรอาชีพ สุพรรณบุรี เป็นต้น ซึ่งก็สอดคล้องกับความสำเร็จของรายการแข่งขันอย่าง ไทยแลนด์คัพและ โปรวินเชียลลีกในยุคก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ยังไม่รวมแฟนบอลที่ติดตามชมเชียร์อยู่ “ทางบ้าน” ผ่านรายการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ ซึ่งโดยประมาณไม่น่าจะต่ำกว่าห้าตัวของจำนวนผู้ชมในสนาม หรือราวๆ 2-3 ล้านคน เป็นอย่างน้อย

ปรากฏการณ์ความนิยมฟุตบอลไทยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า 1. ฟุตบอลจากที่เคยเป็นกลไกของรัฐในการสร้างชาติและความศิวิไลซ์ ได้ค่อยๆ คลี่คลายมาสู่การเป็นธุรกิจกีฬาของมวลชน เป็นวัฒนธรรมของประชาชนและธุรกิจภาคเอกชนที่ผู้คนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง กล่าวได้ว่ากระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์เดียวกันกับที่สังคมนิยมไทยได้ถูกผนวกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจแนวเสรีนิยมใหม่ (neo-liberalism) ซึ่งมุ่งเน้นการแข่งขันของกลไกตลาดและการแปรรูปทุกสิ่ง โดยเฉพาะกิจการต่างๆ ที่เคยดำเนินการ โดยรัฐ ให้กลายเป็นของ

เอกชน (privatization) เป็นสินค้าที่ตอบสนองให้บริการต่อปัจเจกชน (ผู้บริโภคนิติคน) และ 2. สะท้อนให้เห็นถึงพลังของผู้บริโภค โดยเฉพาะในกลุ่มคนต่างจังหวัดที่เป็นฐานลูกค้าหลักของอุตสาหกรรมฟุตบอลไทย ซึ่งพวกเขาได้เริ่มแสดงพลังนี้ให้เห็นมาแล้วตั้งแต่ราว พ.ศ.2520

หากพิจารณาปรากฏการณ์ดังกล่าวผ่านการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มคนที่เป็นฐานแฟนบอลขนาดใหญ่ของฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกส์ในปัจจุบันไม่ใช่กลุ่มคนจนในต่างจังหวัด แต่พวกเขาคือ คนกลุ่มใหม่ ที่ อภิชาติ สถิตินิรามัย (2556) เรียกว่า ชนชั้นใหม่ ที่เกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงในภาคชนบทของไทยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2540-2559) ความเปลี่ยนแปลงที่ว่่านั้นคือ 1. การทำเกษตรกรรมของครอบครัวชาวนาขนาดเล็กมีจำนวนลดลง 2. ครอบครัวชาวนาขนาดเล็กถูกผนวกให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเกษตรเชิงพาณิชย์ที่เข้มข้นและเกี่ยวโยงกับตลาดมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างดังกล่าว ส่งผลให้แรงงานรุ่นใหม่ในชนบทจำนวนมากอพยพเข้าหาแหล่งงานในภาคการผลิตอื่นๆ รวมถึงการลงทุนของชาวชนบทที่ส่งลูกหลานเข้าสู่ระบบการศึกษาที่มากขึ้นและนานขึ้นด้วย (อภิชาติ สถิตินิรามัย 2556: 18-19) “ชนชั้นใหม่” ดังกล่าว อาจเรียกได้ว่าเป็น “ชนชั้นกลางระดับล่าง” (lower middle class) ตามความหมายของเกย์มอร์ เดชะภีระ ที่หมายถึง กลุ่มคนต่างจังหวัดที่มีรายได้จัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นกลางระดับล่าง ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในชนบทไทย โดยเฉพาะการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจนอกระบบ (the informal sector of the economy) ทั้งในเขตเมืองและชนบทในทศวรรษที่ผ่านมา (Kasian 2016: 223-224) ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร (2557) ที่ว่า ชนชั้นใหม่ คือกลุ่มคนที่ไม่ได้ทำงานในภาคเกษตร แต่ทำงานเป็นลูกจ้างประจำ ทำงานหาเช้ากินค่ำ เช่น ช่างไฟฟ้าในบริษัทเอกชน ลูกจ้างในโรงพยาบาล ลูกจ้างในโรงงานที่นิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น พวกเขามีรายได้ระหว่าง 10,000-20,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหัวเมืองใหญ่ในต่างจังหวัด หรือในกรณีของกรุงเทพฯ คือย่านที่อาศัยของผู้อพยพในเมือง หรือย่านชานเมือง พวกเขาไม่มีความคาดหวังที่เปลี่ยนไป และคับข้องใจกับสังคมที่มีความไม่เท่าเทียมหลายแง่มุม พวกเขาไม่ใช่ “คนจน” แต่มักเป็นประชาชนที่เริ่มลืมตาม้าปาก กำลังมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความคาดหวังในชีวิตที่สูงขึ้น มีความคิดความอ่านที่กว้างขวางขึ้น คนเหล่านี้ส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในต่างจังหวัด โดยเฉพาะจากภาคเหนือและอีสาน พวกเขาคือกลุ่มคนที่ได้เรียนรู้และได้ประโยชน์จากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น นโยบายแนวประชานิยมของรัฐบาลทักษิณ ตั้งแต่ต้นราวๆ ช่วงแรกของพุทธทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา จนกลายเป็นคนกลุ่มสำคัญทั้งในทางเศรษฐกิจและทางการเมืองที่นำไปสู่การทำทนายระบอบอำนาจปกครองที่กุมอำนาจโดยชนชั้นบน และความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียม ดังที่ระเบิดออกมาเป็นความขัดแย้งทางการเมืองในรอบทศวรรษที่ผ่านมา (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร 2557: 402-409)

กระแสความนิยม การเกิดขึ้นของวัฒนธรรมแฟน และการขยายตัวของธุรกิจสื่อและการบริโภค ส่งผลให้วงการนักฟุตบอลอาชีพเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญ จากที่เคยเป็นเพียงอาชีพเสริมก็กลายมาเป็นอาชีพที่มั่นคง โดยปัจจุบัน (2561) ค่าตัวของนักฟุตบอลบางคนพุ่งสูงถึง 50 ล้านบาท (ธนบูรณ์ เกษารัตน์ ย้ายจากเมืองทองฯ ไปเชียงราย ยูไนเต็ด) ส่วนรายได้ก็สูงถึง 1,000,000 บาทต่อเดือน (ชาไรต์ ชับปุยส์) หรือ ซิรคิลป์ แดงดา ที่เล่นให้กับสโมสรซานเฟรซเซ อิวโรซิมา ในประเทศญี่ปุ่น ก็รับเงินเดือนสูงถึง 900,000 บาทต่อเดือน (บอลไทย 2561) นอกจากนี้ยังกลายเป็นที่ยอมรับหรือกลายเป็น “เซเลบดารา” มากขึ้น เช่น เมสซีเจ ชนาธิป สรงกระสินทร์ ที่หลังจากโชวี่ไฟท์จนเป็นที่ยอมรับของแฟนบอลแล้ว ก็มีความสำเร็จอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย ทั้งการมีแฟนเป็นคาราสาวสวย การมีรายได้จากการเป็นพรีเซนเตอร์สินค้าราว 200,000 บาทต่อเดือน เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อฟุตบอลกลายเป็นอุตสาหกรรมกีฬาอาชีพ ยิ่งก่อเกิดอาชีพอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับธุรกิจการลงทุนชนิดนี้มากขึ้น เช่น อาชีพโค้ช เจ้าหน้าที่สโมสร พริตตี้สาว ผู้จัดการทีม สื่อกีฬา หรือแม้แต่การเป็นคารานายแบบของนักเตะชื่อดัง ในแง่นี้อาชีพนักฟุตบอลในอุตสาหกรรมกีฬาจึงไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่การเป็นนักเตะอาชีพ แต่สามารถจะเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นๆ ได้อีกด้วย ด้วยเหตุผลต่างๆ เหล่านี้อาชีพนักฟุตบอลจึงกลายเป็นความหวังใหม่ของเยาวชนและครอบครัวจำนวนมากในปัจจุบัน

ซิรคิลป์ แดงดา คือนักฟุตบอลที่เติบโตและได้ประโยชน์โดยตรงจากการปฏิวัติวงการฟุตบอลไทยในปี พ.ศ.2552 เรื่องราวของเขาเริ่มขึ้นราว 20 ปีก่อน บริเวณหน้าแฟลตทหารย่านดอนเมือง ในตอนนั้นจะมีภาพชินตาของผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นอย่างหนึ่งคือ ภาพของเด็กน้อยคนหนึ่งที่ลูกพ่อของเขาเคี้ยวเชืงูให้ฝึกซ้อมฟุตบอลอย่างหนักในทุกๆ เย็น แบบไม่มีหยุดพัก เด็กอายุ 6 ขวบลูกพ่อสอนให้เตะบอล เลี้ยงบอล และจับบอลจังหวะแรกให้ดีที่สุด โดยถือไม้เรียวอยู่ในมือเสมอ ในขณะที่เด็กคนอื่นอาจมีจักรยาน หุ่นยนต์ หรือเล่นตามประสาเด็ก แต่สำหรับเด็กชายมู๋ (ซิรคิลป์ แดงดา) มีอยู่อย่างเดียวคือ ฟุตบอล ฟุตบอล และฟุตบอล ผลของการเคี้ยวเชืงูของพ่อ ทำให้มู๋เป็นเด็กที่มีความสามารถเกินวัย จนสามารถคัดตัวติดไปเล่นทีมของโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี หนึ่งในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงด้านฟุตบอลอันดับต้นๆ ของประเทศไทย จนก้าวไปติดทีมชาติรุ่นอายุ 17 ปีในเวลาต่อมา แม้บุคลิกของเขาจะดูเหมือนคนเฉื่อยชา เชื่องช้า นิ่งเงียบ แต่เมื่ออยู่ในสนามฟุตบอล เขาใช้ฟุตบอลพูดแทนปาก ทั้งทักษะการเล่น การเคลื่อนที่ยามไม่มีฟุตบอลด้วยเซนส์บอลที่เหนือชั้น ทำให้ผลงานในสนามของเขาโดดเด่นอยู่เสมอ พ่อของเขายอมทุกอย่างเพื่อจะผลักดันให้ลูกชายได้เดินในเส้นทางฟุตบอล แม้กระทั่งยอมเสียเงิน 400,000 บาท เพื่อแลกกับการให้ลูกชายได้ไปซ้อมกับทีม Mainz 05 ที่ประเทศเยอรมัน ถึงแม้จะเป็นเวลาเพียงแค่ 2 เดือนก็ตาม แต่ก็ต้องผิดหวัง เมื่อด้านตรวจคนเข้าเมืองของเยอรมันไม่อนุญาต ทำให้เขาต้องเสียโอกาสไป แต่พ่อของเขายังไม่ละความพยายาม เมื่อต่อมาได้พาเขาไปสมัครเข้าโครงการ “ช้างไทยไปเอฟเวอร์ตัน” รุ่นที่ 2 ซึ่งมู๋เองก็ทำได้ดี จนมาถึงรอบ 5 คนสุดท้าย แต่ก็ต้องผิดหวังอีกครั้ง เมื่อไม่สามารถผ่านเข้ารอบต่อไป เพราะบุคลิกที่ดูเฉื่อยชา จึงทำให้

โค้ชมองว่า ตัวเขาไม่เหมาะกับการเป็นนักฟุตบอล จากนั้นไม่นาน (พ.ศ.2548) มุ้ยเองเกือบได้เล่นในลีกสูงสุดของไทย เมื่อทีม BEC Tero สโมสรยักษ์ใหญ่ของไทยในขณะนั้นติดต่อต้องการตัวเขาไปร่วมทีม ด้วยข้อเสนอสุดหรูสำหรับเด็ก 17 ปี คือ เงินเดือน 35,000 บาทต่อเดือน แต่ก็ยังเป็นพ่อของเขาเองที่บอกปิดโอกาสนั้น เนื่องจากมองว่ายังไม่ถึงแก่เวลาที่จะให้ลูกชายไปเล่นกับทีม แต่กลับส่งลูกชายไปเล่นกับทีมจำอากาศที่ได้รับเบี้ยเลี้ยงวันละ 300 บาทเท่านั้น แม้มุ้ยเองจะไม่เข้าใจในสิ่งที่พ่อทำ แต่สุดท้ายเขาก็ได้รู้ว่า สิ่งที่พ่อทำคือการพยายามบ่มเพาะความรู้ในเส้นทางลูกหนัง หากไปอยู่ที่ทีมใหญ่ มุ้ยจะเป็นเพียงดาวรุ่งที่เป็นตัวเลือกท้ายๆ แต่กับทีมจำอากาศ มุ้ยจะได้ลงเล่นเป็นตัวจริงอย่างสม่ำเสมอ จุดเปลี่ยนที่สำคัญอีกครั้งในชีวิตของมุ้ย คือการ ได้ย้ายมาร่วมทีมเมืองทอง หนองจอกยูไนเต็ด ทีมระดับดิวิชั่น 2 ในปี พ.ศ.2550 แทนที่จะเลือกไปอยู่กับทีมชลบุรี เอฟซี ทีมยักษ์ใหญ่ในลีกสูงสุดของไทย ที่ได้ติดต่อเขาเข้ามาก่อนหน้านี้ และก็เป็นพ่อของมุ้ยเองอีกครั้งที่เลือกให้ลูกชายอยู่กับเมืองทอง เพื่อโอกาสที่จะได้ลงเล่นมากกว่านั่นเอง และพ่อของเขาก็ตัดสินใจถูกอีกครั้ง เพราะเมืองทองกลายเป็นเวทีของมุ้ย เมื่อเขาโชว์ผลงานยิง 5 ประตู และพาทีมเลื่อนชั้นได้สำเร็จ จนในปีนั้นเขาได้รับโอกาสให้ไปฝึกฟุตบอลกับสโมสรในต่างประเทศอย่าง Manchester City ที่ประเทศอังกฤษและ Grasshopper Zurich ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ซึ่งทำให้เขาได้รับประสบการณ์การฝึกซ้อมแบบมืออาชีพที่แท้จริงที่นั่น จนปี พ.ศ.2552 หลังจากเกิดการปฏิวัติไทยลีก เมืองทองฯ กลายเป็นทีมเจ้าบุญทุ่ม ทีมหนึ่งที่พัฒนาทีมได้ดีจนขึ้นมาเป็นทีมยักษ์ใหญ่ทีมหนึ่งของไทยลีก เมื่อมุ้ยกลับมาจากต่างประเทศ เขากลับมาช่วยทีมอีกครั้ง แต่ครั้งนี้เขาพัฒนาฝีเท้าจากเดิมไปมาก จนกลายเป็นตัวหลักของทีมทั้งที่อายุเพียง 21 ปี เขายังไปถึง 7 ประตูจากการลงเล่น 25 นัด พาทีมคว้าแชมป์ลีกสูงสุดได้อย่างยิ่งใหญ่ จนปีต่อมาที่ก้าวขึ้นมาเป็นตัวหลักเต็มตัว เขาก็พาทีมป้องกันแชมป์ได้สำเร็จอีกครั้ง และในปี พ.ศ.2557 เขาก็ได้กลายเป็นนักเตะไทยคนแรกที่ได้ไปเล่นในลีกสูงสุดของประเทศสเปนกับทีม Almeria แต่ด้วยการปรับตัวที่ยากลำบากทั้งเรื่องภาษาและสไตล์การเล่น ทำให้เขาอยู่ที่นั่นได้เพียง 6 เดือน ก่อนจะย้ายกลับมาเล่นกับเมืองทองฯ อีกครั้ง อย่างไรก็ตามในฤดูกาลล่าสุด มุ้ยได้ไปเล่นในลีกญี่ปุ่นและได้จารึกชื่อว่าเป็นคนไทยคนแรกที่สามารถทำประตูได้ในเจลีก ถือเป็นเกียรติประวัติอันสูงสุดในชีวิตของเขาอีกครั้ง (ตัวเทพฟุตบอล 2561) การเดินทางในเส้นทางฟุตบอลของมุ้ย ทำให้เห็นได้ว่าการพัฒนาวงการฟุตบอลตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 เป็นต้นมา เป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้เกิดช่องทางใหม่ๆ ในการจะพาเด็กจากครอบครัวธรรมดาๆ คนหนึ่งไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้นได้ ทั้งการได้มีเกียรติประวัติในชีวิตมากมาย รวมถึงไปถึงการกลายมาเป็นฮีโร่ของเด็กในรุ่นหลังด้วย ตัวอย่างเช่นการที่เขาได้รับโอกาสจากสโมสรเมืองทองฯ ที่ถือเป็นสโมสรที่เกิดขึ้นใหม่ในยุคปฏิวัติวงการฟุตบอลไทย จากการลงทุนของกลุ่มสยามสปอร์ต สโมสรยักษ์ใหญ่ของไทย

ในด้านของเส้นทางการเข้าสู่อาชีพนักฟุตบอล อาจกล่าวได้ว่า ในยุคปัจจุบันเริ่มมีความแตกต่างจากในยุคก่อน โดยปัจจัยสำคัญคือการเกิดขึ้นของ “โรงเรียนฝึกสอนฟุตบอล” (football academy) ที่กลายมาเป็นช่องทางใหม่ในการจะก้าวไปสู่การเป็นนักฟุตบอลอาชีพ การเกิดขึ้นของโรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลเริ่มจากการที่ สมาพันธ์ฟุตบอลเอเชีย (AFC) ออกข้อบังคับให้สโมสรที่ต้องการเป็นสมาชิกของ AFC จะต้องจัดให้มีโรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลประจำสโมสรของตนเองอย่างน้อย 1 แห่ง จากนั้นสโมสรต่างๆ ก็เริ่มเห็นช่องทางในการใช้โรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลเพื่อสร้างนักเตะที่มีคุณภาพขึ้นมา โรงเรียนฝึกสอนฟุตบอล จึงกลายเป็นธุรกิจกีฬาของสโมสรฟุตบอล ที่มีหน้าที่โดยตรงคือการสร้างความเป็นมืออาชีพให้กับนักเตะ โดยเริ่มตั้งแต่เยาวชน ผู้ที่ใฝ่ฝันอยากเป็นนักฟุตบอลอาชีพ โดยจะมุ่งเน้นการฝึกใน 2 ด้านหลักๆ คือ 1. ด้านร่างกาย ที่เน้นการฝึกทักษะการเล่นไปพร้อมๆ กับการฝึกให้ร่างกายแข็งแรง กำยำ มีพลังกำลังที่ดี และ 2. ด้านความคิด ที่เน้นให้นักเตะต้องเชื่อฟังโค้ช ต้องมีระเบียบวินัย รวมถึงมีทัศนคติในการเล่นเป็นทีม เป็นต้น

ปัจจุบันสโมสรใหญ่ๆ อย่าง บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด, ชลบุรี เอฟซี, เมืองทอง ยูไนเต็ด หรือเชียงราย ยูไนเต็ด ต่างลงทุนกับโรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลของตนเองอย่างจริงจัง ทั้งการลงทุนด้านที่พักให้กับเยาวชน การสร้างสนามซ้อมแยกจากทีมชุดใหญ่ การให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนของสโมสร การจ้างโค้ชชาวต่างชาติมาดูแลเยาวชน ซึ่งการลงทุนดังกล่าวเริ่มผลิดอกออกผล เมื่อปรากฏว่าเยาวชนจากโรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลเหล่านี้มีฝีเท้าในระดับที่ได้รับการยอมรับ จำนวนไม่น้อยสามารถขึ้นไปเล่นในลีกสูงสุดได้อย่างไม่เคอะเขิน และอีกจำนวนมากที่กลายเป็นนักเตะตัวหลักของทีมในลีกรอง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้ในปัจจุบันสโมสรต่างๆ เริ่มมองหานักเตะที่มาจากโรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลของสโมสรเป็นหลัก เนื่องจากสามารถมั่นใจได้ว่าจะได้นักเตะที่มีคุณภาพมาสู่ทีม ส่วนในด้านของเยาวชนและครอบครัวจำนวนมากก็ตระหนักดีว่าโรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลจะช่วยให้พวกเขาบรรลุความฝันของการเป็นนักฟุตบอลอาชีพได้ ดังปรากฏว่ามีเยาวชนเกือบ 10,000 คนจากทั่วประเทศมาคัดตัวเพื่อเข้าสู่ บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด อะคาเดมี่ (ทรูไอดี 2559) ความนิยมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้เป็นอย่างดีว่า ในปัจจุบันโรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลของสโมสรกำลังกลายเป็นพื้นที่ใหม่ในการเป็นช่องทางไปสู่การเป็นนักฟุตบอลอาชีพแทนที่สถาบันโรงเรียนกีฬาชั้นนำแบบเดิมดังเช่นในยุคก่อน

อานนท์ อมรเลิศศักดิ์ (ปัจจุบันสังกัดสโมสร บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด) คือตัวอย่างของเยาวชนจากครอบครัวจากต่างจังหวัดที่มุ่งมั่นตั้งใจพาตัวเองมุ่งเข้าสู่โรงเรียนฝึกสอนฟุตบอล โดยไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแทนจังหวัดหรือมุ่งเข้าสู่โรงเรียนกีฬาอย่างเช่นในยุคก่อน อานนท์ เกิดเมื่อปี พ.ศ.2540 ในครอบครัวชาวลีซอ บนดอยม่อนแจ่มในจังหวัดเชียงใหม่ ครอบครัวของเขาประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทั่วไปเช่นเดียวกับครอบครัวอื่นๆ ในหมู่บ้าน หากแต่พ่อของเขา “ลุงเปา” อนันต์ อมรเลิศศักดิ์ ผู้หลงใหลในกีฬาฟุตบอลมาตั้งแต่วัยหนุ่ม ไม่ได้คิดเหมือนคนอื่นๆ ในหมู่บ้าน ลุงเปาเริ่มมองเห็นว่าฟุตบอลน่าจะเป็นช่องทางที่ดีที่จะนำพาลูกและครอบครัวไปสู่ชีวิตที่ดีกว่า เมื่ออานนท์อายุ

ได้ประมาณ 7 ขวบ พ่อของเขาจึงเริ่มฝึกฟุตบอลให้กับเขาและพี่ชาย การฝึกนั้นเริ่มจริงจังมากขึ้นเรื่อยๆ จากที่เล่นแบบอลกันไปมา ก็เริ่มมีการออกวิ่งตอนเช้า เริ่มมีการกระโดดเชือกวันละ 1-2 พันครั้ง เพื่อช่วยฝึกให้มีสปริงที่ดี พ่อของเขาเริ่มศึกษาเบสิกต่างๆ จากการดูฟุตบอลทางโทรทัศน์เพื่อนำมาฝึกให้กับลูกชายทั้งสอง เมื่อการฝึกเริ่มจริงจังและมีระบบแบบแผนมากขึ้น เด็กหนุ่มจากที่ต่างๆ ก็เริ่มขอเข้ามาฝึกด้วย บางคนยอมลงทุนเดินทางมาจาก อ.สะเมิง ซึ่งต้องใช้เวลาเกือบหนึ่งชั่วโมงในทุกเย็น วันศุกร์และมาพักอยู่ที่บ้าน โគ်ชเปา ในวันเสาร์อาทิตย์ร่วมกับเด็กอีกเกือบ 40 คน เพื่อต้องการจะมาฝึกฝึกเท่ากับ โគ်ชเปา ทำให้เวลานั้นลานกว้างของหมู่บ้านได้กลายเป็นโรงเรียนฟุตบอลขนาดย่อมขึ้นมา ราว 3 ปีต่อจากนั้น ความทุ่มเทของ โគ်ชเปาก็เริ่มเกิดผล เมื่ออมเรศ อมรเลิศศักดิ์ พี่ชายของอานนท์ สามารถผ่านการคัดเลือกในโครงการผู้ความเป็นเลิศด้านกีฬาฟุตบอล หรือ “เซนเตอร์ออฟเอ็กเซลเลนซ์” ที่สมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย หนองจอก จัดขึ้น ความสำเร็จของพี่ชายในครั้งนั้นทำให้อานนท์เริ่มมองเห็นแล้วว่าพวกเขาเหมือนาคตที่สดใสรออยู่ เพราะเขาเริ่มรับรู้ได้ถึงโอกาสที่จะมีสโมสรต่างๆ มาเตะตาและดึงตัวไปร่วมทีมหากได้อยู่ที่นั่น และอีก 1 ปีถัดมาอานนท์ก็เดินตามรอยพี่ชายได้สำเร็จ อานนท์ อยู่กับ เซนเตอร์ออฟเอ็กเซลเลนซ์ ได้ประมาณ 1 ปี ในที่สุดสิ่งที่พ่อของเขาเคยพูดไว้ก็เป็นจริง เมื่อ โគ်ชจากเซนเตอร์ออฟเอ็กเซลเลนซ์ได้เข้าไปทำงานในโรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลของบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ซึ่งเพิ่งก่อตั้งขึ้นเป็นปีแรก ด้วยความประทับใจในฟีฟ่าของอานนท์และพี่ชาย โគ်ชจึงชักชวนทั้งสองไปอยู่ด้วย แน่ใจว่าทั้งพ่อและตัวเขาแทบจะตอบตกลงในทันที เมื่อได้เข้าไปอยู่ในโรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลของสโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด แล้ว ยิ่งตอกย้ำว่าเขาเลือกไม่ผิด เพราะทั้งระบบโครงสร้างเยาวชน ที่พัก การฝึกซ้อม การดูแลชีวิตประจำวัน มีความเป็นมืออาชีพมากๆ และอีก 3 ปีต่อมา “นนท์” เด็กหนุ่มวัยเพียง 16 ปี 8 เดือน ก็ได้สัมผัสประสบการณ์ของการเป็นนักฟุตบอลอาชีพอย่างเต็มตัว เมื่อได้โอกาสลงสนามให้กับทีมชุดใหญ่เป็นครั้งแรกในเกมส์ที่บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด พบกับอาร์มี่ ยูไนเต็ด ต่อหน้าแฟนบอลเกือบ 10,000 คน (โฟรีโฟรีทู, 5 ตุลาคม 2558) จากนั้นเขาจึงเริ่มก้าวขึ้นสู่ทีมชาติชุดเยาวชน และในปัจจุบันเป็นนักเตะอาชีพของสโมสรบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ที่ถูกจับตามองว่าจะขึ้นมาเป็นนักเตะตัวหลักทั้งในนามสโมสรและในนามทีมชาติในอนาคตอันใกล้

2.6 สรุปท้ายบท: 100 ปีแห่งความเปลี่ยนแปลงของฟุตบอลไทย

เป็นเวลากว่าหนึ่งศตวรรษที่ฟุตบอลเริ่มลงหลักปักฐานในสังคมไทย ความเปลี่ยนแปลงของวงการฟุตบอลไทยนั้นกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมไทย เริ่มจากการเป็นกีฬาสมัยใหม่ในหมู่นักชนชั้นนำในช่วง 70 ปีแรก (พ.ศ.2444-2520) ดังที่ ชาญ พนารัตน์ (2557) กล่าวไว้ว่า กีฬาในยุคดังกล่าวมีไว้เพื่อใช้กล่อมเกลตาและสร้างสุขพละนาสมัยที่ศิวิไลซ์ให้แก่พลเมือง อย่างไรก็ตาม งานศึกษาครั้งนี้พบว่า ในปัจจุบัน กีฬาได้เปลี่ยนความหมายไปจากเดิมโดยสิ้นเชิงแล้ว ด้วยปัจจัยสำคัญคือการทำให้กีฬากลายเป็นธุรกิจเพื่อให้ผู้คนได้บริโภค รวมถึงการกลายเป็นอาชีพที่มีผู้คนจำนวนไม่น้อยใฝ่ฝันอยากจะเป็น

การเปลี่ยนแปลงความหมายของกีฬาดังกล่าว ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนอย่างฉับพลัน หากแต่ค่อยๆ เปลี่ยนไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมของไทย เริ่มจากการค่อยๆ ขยายตัวออกสู่สังคมวงกว้างผ่านจอโทรทัศน์ การศึกษาภาคบังคับ และการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับจังหวัด ในช่วง พ.ศ.2520-2552 ที่ทำให้กีฬาสมัยใหม่อย่างฟุตบอลที่เคยเล่นกันเฉพาะในหมู่นักชนชั้นนำ เริ่มถูกบริโภคทั้งจากการเล่นและการรับชมจากผู้คนในวงกว้างโดยเฉพาะในต่างจังหวัด จนมีเด็กหนุ่มจำนวนไม่น้อยใช้กีฬาฟุตบอลพาพวกเขาออกจากบ้านนอกไปสู่การได้เป็นนักฟุตบอลในโรงเรียนชั้นนำของประเทศไปสู่การเป็นนักฟุตบอลทีมชาติ ซึ่งหากไม่ใช่เพราะฟุตบอลแล้ว โอกาสที่พวกเขาจะไปถึงความสำเร็จดังกล่าวก็คงจะยากเต็มที จนมาถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2552-ปัจจุบัน) ที่กีฬาฟุตบอลกลายเป็นอุตสาหกรรมอย่างเต็มตัว นักฟุตบอลสามารถยึดเป็นอาชีพได้ เกิดการพัฒนาโรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลขึ้นมาแทนที่โรงเรียนกีฬาแบบเดิม เด็กหนุ่มและครอบครัวจากต่างจังหวัดเริ่มมีความหวังว่าการเป็นนักฟุตบอลอาชีพจะนำพาพวกเขาไปสู่ชีวิตที่ดีกว่าได้ พวกเขาจึงเริ่มลงทุนผลักดันให้ลูกๆ ของพวกเขาได้เข้าสู่พื้นที่ของโรงเรียนฝึกสอนฟุตบอล เพื่อหวังจะใช้โรงเรียนฝึกสอนฟุตบอลเหล่านี้เป็นบันไดไปสู่ความสำเร็จของการเป็นนักฟุตบอลอาชีพต่อไป

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved